

sülemî
RUHUN
HASTALIKLARI
ve çareleri

Sufi Psikolojisi El Kitabı

Çeviri: Cemal Aydın

TASAVVUF
KLASİKLERİ

İÇİNDEKİLER

Ebu Abdurrahman Sülemini	7
Eser Hakkında.....	9
Giriş.....	11
Eserin Yazılış Sebebi.....	12
Nefsin Basamakları	13
Kendini Kurtulmuş Sanmak	15
Ağlayarak Rahatlamak	17
İnsanlara Bel Bağlamak	18
İbadette Tembellik	20
Ruhsuz Davranışlar	22
Sevap İşlediğini Sanmak.....	23
Âhiret Hayatını Unutmak.....	25
Hakkı Kabule Yanaşmamak	27
Kuruntular, Vesveseler.....	29
Ayıplarını Görmek	31
İhmal	33
Kendine Değer Verme	35
İçini Düzeltmemek	36
Beklemek.....	37
Zevksiz İbadet	38
Tembellik.....	39
Baş Olma Sevdası	40
Çok Konuşma.....	42
Övmeye ve Yermeye Aşırılık.....	44
Aşırı İstekler Peşinde Koşmak.....	46
Dünyaya Bağlanma.....	48
Desinler Diye.....	49
Açgözlülük.....	50
Hırs	52
Her Yaptığını Beğenmek.....	54
Kendine Acımak.....	55
İntikam (Kin),.....	56
Düşmanlık ve Öfke	56
Dışını Süslemek	57
Rızık Kaygısı.....	58
Çok Günah İşlemek.....	59
Göz Önünde Olmayı İstemek	61
Sevinç ve Neşe Peşinde Koşmak	63

Sefa Sürme Hevesi.....	65
Dünyevî Dostluk	66
Dindarlığıyla Övünmek	68
Şehvetlere Dalmak	69
Şeytanın Tuzagından	70
Dindar Görünmek.....	71
Verilen Mühletin	72
Dostlarının	74
Manevî Hâliyle Yetinmek.....	75
Büyüklenme	76
İhmal ve Gevşeklik	78
Dıştan Dindar	79
Vaktini Boşa Harcamak	80
İsyan ve Öfke.....	82
Yalancılık	84
Eli Sıkılık Ve Cimrilik.....	85
Sonu Gelmez İstekler	87
Övülmekten Hoşlanmak	88
Çok Kazanma Hırsı.....	89
Haset / Kıskançlık.....	90
Allah Bağışlar Diye Diye	91
İbadette Üşengeçlik.....	93
Mal Hırsı.....	95
Dini Boşverenlerle.....	97
Gaflet.....	99
Yanlış Tevekkül.....	100
İlim Yerine Kuruntu.....	101
Minnet ve Şükran Beklemek	103
Yoksulmuş Gibi Görünmek	104
Kendini Üstün Görmek	105
Şikâyet Makamı.....	107
Mübah Görme	108
Hatalarını Görmeme.....	109
Kerametlere Kapılmak	110
Zenginlere Rağbet.....	112
Son Söz.....	114

EBU ABDURRAHMAN SÜLEMÎ

Onuncu yüzyıla damgasını vurmuş İslâm büyüklerinden biridir. Anne tarafından da, baba tarafından da bilgin ve dindar bir aileden gelir.

Ünlü *Kuşeyrî Risalesi*'nin yazarı Ebu'l-Kâsım el-Kuşeyrî'nin ve Hatib el Bağdâdî'nin hocasıdır. Ayrıca kendisinin meşhur talebeleri arasında Muhammed bin İsmail Tiflisî, Abdullah bin Yusuf Cüveynî, tanınmış hadisçi Beyhakî, Ebu Said Ebu'l-Hayr ve Ebu Nuaym Isfahanî gibi pek çok ünlü şahsiyeti sayabiliriz.

Dedesî, oldukça zengin ve oldukça tanınmış İsmail bin Nüceyd idi ve büyük mutasavvıf Cüneyd-i Bağdâdî gibi bir büyük zatın sohbet meclislerinde bulunmuştu.

On beş yaşında babasını kaybetmiş, dedesi tarafından yetiştirilmiştir. Sûfilik yolunu kendisine öncelikle dedesi açmışsa da asıl şeyhi Ebu'l-Kâsım Nasrâbâzî olmuştur. Nasrâbâzî de, meşhur sûfî Cüneyd hazretlerinden el almış, yine ünlü bir mutasavvıf olan Şiblî hazretlerinin mürididir.

Çağındaki bütün İslâmî ilimleri öğrenmek için Irak ve Hicaz'a seyahatler yapmış ve döneminin en ünlü bilginlerinden hadis, fıkıh, kelâm ve tefsir dersleri almıştır. Sonunda kalemîni en fazla tasavvuf ve tasavvuf ahlâkı konularına yöneltmiştir.

Şeyh Sülemî, 936 veya 937 yılında dünyaya gelmiş, ailesi zengin olduğu için maddî sıkıntı çekmeden rahat bir eğitim almış, pek çok talebe yetiştirmiş, küçük ve büyük hacimde

otuzu aşkın eser vermiş ve 1021 tarihinde Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur.

Talebelerinden Ebu Nuaym İsfahanî, Şeyh Sülemî hazretlerini bize şöyle takdim eder: “Sûfilerin yolunu en iyi bir şekilde göstermeye ve tasavvuf büyüklerinin yolunda gitmeye büyük özen gösterirdi. Onların yoluna sıkıca sarılır ve miraslarını yaşatmaya çalışırdı. Sûfilik yolunda olduklarını söyledikleri hâlde, hâlleri ve gidişleri hiç de öyle olmayanlardan uzak durur ve onları yerden yere vururdu.”

Büyük mutasavvıflara adadığı ansiklopedik eseri, *Tabakâtü's-Sûfiyye* / “Mutasavvıf Kuşaklar” kendisinin temel eserlerinden biridir.

Tasavvuftan ayrı olarak tam bir ilim ve irfan âşığı da olan Sülemî hazretleri, Kur'ân tefsiri, Hadis, ahlâk, insanlar arası ilişkiler konularında, tarihî ve biyografik içerikli eserler kaleme almıştır.

Eserleri arasında şunları sayabiliriz:

Tabakâtü's-Sûfiyye / *Mutasavvıf Kuşaklar*; *Risâlatü'l-Melâmetiyye* / *Melâmîler Risalesi*; *Hakâiku't-Tefsîr* / *Tefsirin Hakikatleri* (Kur'ân'ı açıklayıp yorumlamanın gerçekleri), *Minhâcü'l-Ârifin* / *Âriflerin Yolu*; *Uyûbu'n-Nefs* / *Nefsin Kusurları* (elinizdeki eser); *Âdâbu't-Taâzî* / *Taziye Usulleri*; *Âdâb'ul-Fakr* ve *Şerâituhû* / (Allah'a karşı) *Fakirliğin Edepleri ve Şartları*; *Âdâbu's-Sohbe* / *Sohbet Âdâbı*; *Âdâbu's-Sûfiyye* / *Sûfilerin Yol ve Tutumları*; *Galatâtü's-Sûfiyye* / *Sûfilerin Yanlışları*; *Derecâtü'l-Muâmelât*, *şerhu li Mustalahâti's-Sûfiyye* / *Davranışların Dereceleri ve Sûfi Terimleri Sözlüğü*; *Beyânü Ahvâlî's-Sûfiyye* / *Sûfilerin Manevî Hâllerinin İzahı*; *Târîhu's-Sûfiyye* / *Tasavvuf Tarihi*; *Târîhu Ehli's-Suffe* / *Suffe Ashâbının Tarihi*; *Makâmâtü'l-Evliyâ* / *Allah Dostlarının Makamları*; *Fütüvvet* / *Manevî Şövalyelik*; *Zühd* / *Züht*; *Sülûku'l-Ârifin* / *Âriflerin Ahlâkı*; *Emsâlü'l-Kur'ân* / *Kur'ân'daki Meseller*; *El-Erbaûn fi'l-Hadîs* / *Kırk Hadis*; *Sûâlâtü'd-Dârakutnî* / *Dârakutnî'ye Sorular*; *El-İstişhâdât* / *İspatlamalar*; *Kitâbü's-Semâ* / *Semâ Kitabı*; *Mesâilü Vâridât min Mekke* / *Mekke'den Gelen Sorular*; *Er-Red alâ Ehli'l-Kelâm* / *Kelâmcılara Cevap*; *Derecâtü's-Sâdikîn* / *Dosdoğruların Dereceleri*; *Vasiyye* / *Vasiyet*.

ESER HAKKINDA

Ruhun Hastalıkları ve Çareleri adıyla dilimize aktardığımız bu eseri “Nefsin Tuzakları ve Kurtuluş Yolları”, “Nefsin Hileleri ve Çareleri” gibi adlarla da çevirebilirdik. Çünkü yazar bütün bunları kapsayan bir başlık koymuş çalışmasına. Danıştığımız dostlar, kitaba koyduğumuz başlığın daha uygun olacağını gördü, biz de bu adı benimsedik.

Elinizdeki kitabın Batı dillerinde (*Ruhun Hastalıkları ve Çareleri*; *Nefsin Hileleri...* gibi adlarla çevrilmiş) birçok tercümesi bulunuyor. Biz Arapçasını aktarırken o çevirilerden de hayli istifade ettik. Eserin çevirisinde üç farklı varyantından asıl olarak *Mecmua-i Âsâr-i Ebû Abdurrahman es-Sülemî*. Nasrullah Purcevadî. Tahran : Merkez-i Neşr-i Dânişgâhî” baskısını göz önünde bulundurduk.

Bu kitap aslında bir şeyh efendinin yazardan, tasavvufa girmiş kimseler, yani müridler için bir el kitabı yazması üzerine kaleme alınmış. Fakat işlenen konular, Allah’a gerçekten bağlanmak ve lâyıkiyla Müslümanca yaşamak isteyen ve arzulayan herkesi çok yakından ilgilendiriyor.

Büyük ruh eğitimcileri olan seçkin mutasavvıflar ve İslâm âlimleri bu konuyla ilgili elbette pek çok eser kaleme almışlardır. Fakat birçoklarının belirttiği gibi, Sülemî’ninki en derli toplu, en veciz ve en kullanışlı olanıdır.

Sülemî hazretleri bazı eserlerinde nefisle, daha doğrusu insanın manevî terbiyesiyle ve ruhî gelişimiyle ilgili noktaları enine boyuna ele aldığı için bu kitabında onların bir özetini sunar. Biz bu özeti okuyucuyu sıkmayacak şekilde çoğunluğu âyet ve hadislerden oluşan dipnotlarla biraz açmaya

çalıştık. Gerek kendisinin diğer kitaplarından, gerekse başka üstatların eserlerinden alıntılarla bu özet bilgileri genişlettik.

Bu eserde dile getirilen hastalıkların birçoğu hepimizde az veya çok bulunan hastalıklardır. Sülemî hazretleri dünden bugüne bizim bütün bu ruhî hastalıklarımızı görmüş ve onlardan kurtulmanın yollarını göstermiştir.

Bizler bu kitabı okurken, sözü edilen kusurların, eksikliklerin, daha doğrusu bu ruhî hastalıkların kendimizde değil de sadece tanıdığımız, bildiğimiz başka insanlarda görüldüğünü ve gördüğümüzü düşünürsek, yazarın verdiği onca öğütten hiç nasiplenmemiş oluruz.

Yüce Rabbimizin, bu eseri aktarana da dâhil bütün okurlarına bu tür nefsî hastalıklardan arınma imkânı vermesi ve kendisinin razı olduğu kulluğa kabul etmesi niyazıyla...

Cemal Aydın

Sultanahmet, 15 Temmuz 2012

GİRİŞ

Rahmân ve Rahîm Allâh'ın Adıyla

Öncesinde de, sonrasında da hamd olsun Allah'a. Gizliden de, açıktan da salât ve selâm olsun Allah'ın Son Elçisi'ne. Elbette o Elçi'nin ailesine de çokça ve her daim selâm olsun.

Tertemiz kullarına nefislerinin kusurlarını gördüren, onun aldaticılığını gösteren, manevî yolculukları sırasında kendilerini uyanık tutup dikkatli olmalarını sağlayan Allah'adır hamdimiz.

Hamd olsun Allah'a ki nefislerinin eksikliklerini, kötülüklerini giderip tuzaklarını bozmada temiz kullarını başarılı kılmıştır.

Onlara, gafillerin habersiz oldukları ilâçlarla donanıp bu tür hastalıklardan şifa bulma imkânı vermiştir. Onlara da ruhlarının hasta olduğunu bildikleri ve şifası için canla başla gayret sarfettikleri için yardım etmiştir. Sonsuz merhameti ve şefkatiyle bu altından kalkılmaz işi onlara kolaylaştırmıştır.

Gafillerin habersiz oldukları ilâçlarla donanıp bu tür hastalıklardan şifa bulma imkânını onlara lütfeden, ruhlarının hasta olduğunu bildikleri ve tedavisi yolunda canla başla gayret sarfettikleri için onlara yardım eden, sonsuz merhameti ve şefkatiyle bu altından kalkılmaz işi onlara kolaylaştıran Allah'adır hamdimiz.

ESERİN YAZILIŞ SEBEBİ

Bir şeyh efendi (Allah hepsinin de manevî derecelerini yüceltsin) benden, gerisinde nelerin gizlenip saklandığının bilinip anlaşılması için, nefsin eksikliklerini ve hastalıklarını ayrıntılı olarak yazmamı istedi.

İsteğini uygun buldum ve Yüce Allah'ın kaleme alacakları-mın bereketinden beni de mahrum etmemesini niyaz ederek aşağıdaki bölümleri yazdım.

Bu çalışmamda beni hayra yönlendirmesini ve başarılı kılmasını Rabbimden diliyorum.

O bana yeter, O ne güzel yardımcıdır!

Yüce Allah Peygamberimizi ve ailesini de yüceltip müba-rek eylesin!

NEFSİN BASAMAKLARI

Biliniz ki nefis başlıca üçe ayrılır: Nefs-i mutmainne, nefs-i levvâme ve nefs-i emmâre.

Nefs-i mutmainne

Bu nefis, Yüce Allah'ın kendisinin Rabbi olduğuna kesinkes inanan, Allah'ın vadettiklerine yürekten bağlanan, Allah'ın kelâmını bütünüyle tasdik eden, O'ndan gelenlere sabreden nefistir.

Âhirette Yüce Allah'ın yüzünü ağartacağı, kitabını sağından vereceği ve temize çıkaracağı mümin nefistir o. Allah'ın kaza ve kaderine, hayrına ve şerrine, faydasına ve zararına razı olmuş nefistir.

Allah Teâlâ böyle bir nefse, Allah'ın vadini tasdik ettiği ve güzel işler yaparak Rabbini hoşnut ettiği için şöyle seslenir:

*Rabbine, O'ndan hoşnut kalmış
ve (O'nu) hoşnut etmiş olarak dön!*

Fecr, 89/28

Nefs-i levvâme

Yaptığı iyilik ve işlediği kötülük konusunda da kendisini sürekli kınayan, rahatlıkta da sıkıntıda da sabretmesini bilmeyen, yaptıklarına hep pişman olan, kendini hep kötüleyen ve keşke şunu yapsaydım, keşke bunu yapmasaydım deyip duran, günahkâr ve kendini yerip ayıplayan nefistir.

Bu nefis, ne iyi ne de kötü olan, sadece kendisini sürekli kınayan nefistir.

İyi bir şey yaptığında, keşke daha fazlasını yapsaydım, kötü bir iş işlediğinde de keşke yapmasaydım diyen, bu dünyada kaçırdığı fırsatlara daima üzülen bir nefistir.

Yüce Allah'ın üzerine şu şekilde yemin ettiği nefistir o.

Kendini kınayan nefse yemin ederim.

Kiyâme, 75/2

Nefs-i emmâre

Bunun hakkında Yüce Allah, Hz. Yusuf kıssasının anlatıldığı surede şöyle der:

Çünkü nefis aşırı şekilde kötülüğü emreder.

Yusuf, 12/53

Ayrıca bu nefisten Yüce Rabbimiz şu iki âyette de söz etmiştir:

Nefsini kötü arzulardan alıkoyan...

Nâziât, 79/40

Kendi arzu ve özlemlerini tanrı edineni gördün mü?

Câsiye, 45/23

Rabbimiz, bu nefsin kötü davranışlara eğilimli olduğundan, hayırlı işlere ise uzak duruşundan başka âyetlerde de bahsetmiştir.

Hz. Ebu Hüreyre'den hareketle Ebu Seleme, Seleme İbn Küheyl, Şa'ba ve Süfyan, Ebu Âsım, Ahmed bin Hüseyin bin Ebân, Abdulcabbâr bin Sîrîn ve Ali bin Amr yoluyla bize nakledilen şu hadiste Allah'ın Elçisi (kendisine salât ve selâm olsun) şöyle demiştir:

Hz. Âdem aleyhisselâmın çamuru bela, tutku/heves ve şehvetle yoğrulmuştur.

İnsanın bu yapısından dolayı da Rabbimiz bize şu öğüdü verir:

Allah uğrunda gerektiği gibi cihad edin!

Hac, 22/78

Yani nefsinizi dizginleyin, nefsinizin geçici ve boş arzuların peşinde koşmasını engelleyin!

Ebu Abdurrahman Sülemî bir başka eserinde de şöyle der:

Görünürde şehit, savaşta can vermekle olur; hakikatte ise şehitlik, nefsin sakat arzu ve isteklerini yok edip öldürmekle elde edilir.

KENDİNİ KURTULMUŞ SANMAK

Nefsin hastalıklarından biri, kendisinin çoktan kurtuluşun kapısına vardığı, yani cennetlik olduğu kuruntusuna kapılmasıdır.

Böyle biri dualarının, tesbihlerinin, zikirlerinin, ibadet ve tâatlerinin kabul edildiği zannıyla o kapıyı çalmaya ve kapının açılmasını beklemeye başlar. Hâlbuki düzgün olmayan bir sürü davranışı yüzünden mutluluk kapısı onun yüzüne kapanmıştır (da farkında bile değildir).

Hüseyin bin Yahya bana, İbn Muhammed'in Mesrûk'tan duyduğu şu olayı anlattı:

Râbiatü'l-Adeviyye (Râbia Hatun) bir gün Salih el-Mürri'nin sohbet ettiği yerden geçiyordu. Onun "Kapıyı ısrarla çalana kapı açılır" dediğini duydu.

Hz. Râbia hemen seslendi:

*Kapı açık, ama sen kaçıyorsun!
Daha ilk adımda yolu şaşırsan,
gayene nasıl ulaşacaksın?
Kul nefsini şehvet ve arzuların peşinde koştururken
ruhî hastalıklardan kendisini nasıl kurtarabilsin ki?
Onca sakat tutumdan kendisini koruyamazken
geçici ve boş heveslerinden yakasını nasıl
kurtarabilsin ki?*

İbn Ebi'd- Dünya'nın Muhammed bin İshak es-Sekaffi'ye anlattığı, ondan da bana Muhammed bin Ahmed bin Hamdân'ın aktardığına göre bir bilge şöyle demiş:

*Sende kusur olduğça
gönül huzuruna ereceğini umma;
üzerinde günahın ağırlığı varken de
kurtuluş (cennet) umuduna kapılma!*

Çare

Nefsin bu tür bir hastalığından kurtulmanın yolu, Serrî Sakatî hazretlerine göre, şudur:

Sırat-ı müstakîme, yani dosdoğru olan yola sımsıkı sarılmak, helâinden tertemiz yiyeceklerle beslenmek ve tam bir takva ile Allah'a yönelmektir.

Allah kendisinden razı olsun Muaz bin Cebel der ki:

Müminin, cehennem köprüsünü geçip, onu arkada bırakmadıkça, korkusu dinmez; kalbi de huzur içinde olmaz.

El-Muhâsibî hazretleri buyururlar:

Kendimizi dindar ve tertemiz sayarız. Ama belki de günahkâr ve isyankârızdır. Böyle olmadığımızdan nasıl emin olabiliriz? Gün geçmiyor ki gerek organlarımız, gerekse zihnimizle kibir, kendini beğenmişlik, çekememezlik gibi günahlar işleyip dününkine bugününkünü eklememiş olalım.

AĞLAYARAK RAHATLAMAK

Ağladığında, gözyaşlarıyla teselli bulup içini hemen rahatlatıvermek de nefsin bir hastalığıdır.

Çare

Bu hastalığa uygun ilâç, nefsin rahatlama fırsatı bulamaması için ağlamalarını sürekli olarak hüznünlü bir şekilde yapmaktır.

Üzüntüden değil, üzüntülü ve üzüntü içinde ağlamalıdır.

Çünkü üzüntüden ağlayan kimse gözyaşlarıyla rahatlar, hâlbuki üzüntüyle ağlayan kimsenin üzüntüsünü ve acısını ağlayışları daha bir artırır.

Resulullah aleyhissalâtü vesselâm buyurdular:

Ben sizin görmediğinizi görür, işitmediğinizi işitirim. Nitekim sema uğuldadı, uğuldamak da ona hak oldu. Semada dört parmak sığacak kadar boş bir yer yoktur, her tarafta Allah'a secde için alnını koymuş bir melek vardır. Allah'a yemin olsun, benim bildiğimi siz bilse idiniz az güler, çok ağlardınız. Tirmizî ve İbn Mâce hadisi.

İNSANLARA BEL BAĞLAMAK

Ruhî hastalıklardan biri de, kendisini bir felâket veya sıkıntıdan kurtarmaları imkânsız olan insanlardan yardım istemek, verebilmesi mümkün olmayan birinden yarar ummak ve Yüce Allah'ın kendisi yükümlülüğü üzerine almışken rızkı konusunda endişeye kapılmaktır.

Çare

Böyle bir anlayıştan kurtulmanın yolu, Rabbimizin şu âyetini hatırlayıp imanımızı sahih ve sağlam bir imana dönüştürmektir:

*Ve (bil ki,) eğer senin başına Allah bir darlık,
bir sıkıntı saracak olsa,
O'ndan başka onu giderecek yoktur.
Ve eğer hakkında iyilik, genişlik diliyorsa,
O'nun lütuf ve cömertliğini de
engelleyebilecek kimse yoktur.*

Yunus, 10/107

Ayrıca şu âyeti de asla hatırdan çıkarmamak gerekir:

*Ve yeryüzünde yaşayan hiçbir canlı yoktur ki
rızkı Allah'a bağlı olmasın.
Ayrıca O, her canlının (yeryüzünde) yaşama
süresini de,
(ölümden sonra) yerleşip kalacağı yeri de
bilmektedir.*

Hûd, 11/6

Ahnef bin Kays'a sordular:

–*Yaşça en büyükleri olmadığın hâlde nasıl oldu da bu topluluğun başkanı oldun?*

Cevap verdi:

–*Üzerime düşen görevleri eksiksiz yerine getirdiğim ve bana verilmeyen görevleri de üstlenmediğim için. Nitekim Yüce Allah da şöyle buyurur: “O’na kulluk et ve O’na dayan!”*

(Hûd, 11/123).

İnsanların zayıflığını ve kendisine yardım konusunda âcizliklerini iyice düşünüp taşınırsa, kul bu hâlden kurtulur.

Çünkü kendisi muhtaç durumda olanın, başkasının ihtiyacını gideremeyeceğini anlar.

Kendine bile yardım etme gücü olmayan kimsenin uzatacağı dala tutunamayacağını görür.

Böylece kişi bu yanlışından döner ve bütünüyle Rabbine yönelir.

Ebu Ali-i es-Sekafî hazretleri buyurdular:

Bu ümmet öyle bir zamana ulaşacak ki, o zamanda bir müminin bir münafığa sırtını dayamadan geçimini güzel bir şekilde sağlaması mümkün olmayacaktır!

İBADETTE TEMBELLİK

Kulun önceden beri yapageldiği ibadetlerinde gösterdiği gevşeklik de ruhun bir hastalığıdır.

Bu konudaki kusurlarına ve gevşekliğine aldırış etmemesi, bunlara hiç önem vermemesi daha büyük bir hastalıktır.

Onları bir eksiklik, bir hata olarak görmemesi ise çok daha büyük bir hastalıktır.

Bu durum, kulun bu vazifelerini yerine getirebilmesine imkân bahşeden Allah'a hakkıyla şükretmesini bilmemesinden kaynaklanır. Şükretmemesinden dolayı da kul, ilâhî yardımdan yoksun kalıp yüksek makamlardan kusurlu ve günahkâr bir aşağı makama düşer. Derken kendi eksikliklerini görmez hâle gelir ve kendisinin çirkin davranışlarını güzel görmeye başlar. Tıpkı Yüce Allah'ın şu âyetlerinde dediği gibi:

*Hiç kötü işleri kendisine güzel görünen kimse,
iyilik edip dürüst işler işleyen kimse gibi olur mu?*

Fâtır, 35/8

Onlar kendilerinin güzel işler yaptıklarını sanırlar.

Kehf, 18/104

Biz her topluma kendi yaptıklarını güzel gösteririz.

En'âm, 6/108

Her grup kendi görüşünden mutlu ve memnundur.

Mü'minûn, 23/53

Onları, ne olup bittiğinden haberleri olmadan adım adım alçaltırız.

Araf, 7/182

Çare

Böyle bir durumdan kurtulmanın çaresi,
 Allah'a sığınmak,
 Allah'ı dilinden düşürmemek,
 Kitabını okumak,
 âyetlerinin manalarına kafa yormak,
 Müslümanlara saygıda kusur etmemek
 ve eski hâline tekrar kavuşabilmesi için Allah'ın veli kul-
 larından dua istemektir.

Bütün bunlardan sonra, umulur ki Allah ona tekrar kulluk
 ve hakkıyla ibadet yolunu açacaktır.

Cüneyd-i Bağdadî hazretleri buyururlar:

*İlim edinmek, insana kendi haddini bildirir;
 kim de kendi haddini bilirse, kulluk ona kolaylaşır.*

Ebu Yakup en-Nehrecûrî de şöyle der:

*Hem Allah'ın sevdiğini iddia eden,
 hem de Allah'ın buyruklarını yerine getirmeyen,
 iddiasında yalancıdır.
 Korkmadan, sevdiğini söyleyen kimse de
 aldanış içindedir.*

RUHSUZ DAVRANIŞLAR

Yaptığı dinî davranışlardan tat almamak ve onları yavan bulmak da nefsin bir hastalığıdır.

Bu hastalık, ya kulun ibadetini gösteriş (riyâ) veya böbürlenme maksadıyla yapmasından kaynaklanır. Veya ihlâs (içtenlik/samimiyet) eksikliğinden, yahut da Peygamber Efendimizin sünnetlerinden birini terketmesinden ileri gelir.

Çare

Bu hastalığın ilâcı, ruhunu ihlâsla bezemektir.

Bütün davranışlarında Efendimiz aleyhisselâmın yapıp ettiklerini gözetmektir.

Giriştiği gayretlerin hayırlı sonuçlar doğurması için elinden gelenin en iyisini yapmaya çabalamaktır.

Hazret-i Mevlânâ -kuddise sirruh- buyurur:

İnsanın asıl gıdası Allah'ın nurudur. Ona aşırı ten gıdası vermek lâıyk değildir. İnsanın asıl gıdası, ilâhî aşk ve akıldır. İnsan, asıl ruhanî gıdasını unuttuğu ve ten gıdasına düştüğü için huzursuzdur. Doymak bilmez. İhtirasından yüzü sararmış, ayakları titremekte, kalbi telaşla çarpmaktadır. Nerede yeryüzü gıdası, nerede sonsuzluğun gıdası?!"

SEVAP İŞLEDİĞİNİ SANMAK

Hayırlı ve sevaplı işlerin yapıldığı yerde bulunduğunda, oradaki insanlarla birlikte kendisinin de hayır işlediğini, sevap kazandığını ummak da nefsin aldatmacalarındandır.

Hâlbuki öylesi topluluklardaki insanlar, onun aralarında bulunması ve uğursuzluğu yüzünden hayra ve sevaba erişememiş olabilirler.

Nitekim geçmişteki büyüklerimizden birine sorulmuş:

Arafat'taki insanları nasıl buldun?

O da şöyle cevap vermiş:

Vakfede öyle insanlar gördüm ki eğer aralarında ben olmasaydım, belki de Allah onların hepsini affederdi.

Kalpleri uyanık kişiler, kendilerini iyi değil de, işte böyle kötü ve günahkâr olarak görürler.

Çare

Kul, günahlarının affedildiğinden yüzde yüz emin olmamalıdır. Çünkü Yüce Allah onun günahlar işlediğini ve aykırı hareketlerde bulunduğunu her an görüp bilmektedir. O yüzden yapıp ettiklerinden hep utanması ve kendisi hakkında iyi zan değil de kötü zan beslemesi gerekir.

Nitekim Fudayl bin Iyaz kendi nefesine şöyle seslenirdi:

*Affedilmiş olsam bile,
senin yüzünden yazıklar olsun bana!*